

Vinnarna av Bookmark Förlags skrivtävling 2023

Klyftor av apelsin

ALICE JONSSON

*Okunnighet är
den sista nåden*

GUSTAV SAMUELSON

Ska hon ta den

DIMA RASHID

Tre vinnartexter:

1.

Klyftor av apelsin

ALICE JONSSON

2.

Okunnighet är den sista nåden

GUSTAV SAMUELSON

3.

Ska hon ta den

DIMA RASHID

Bookmark Förlag

September 2023

Juryns motivering för förstapristagaren Alice Jonssons
dikt ”Klyftor av apelsin”:

En dikt som både berör och imponerar med sitt vackra och starka bildspråk. Metaforerna och stilgreppen tyder på en stilmässig mognad och medvetenhet, samtidigt som dikten rör sig träffsäkert från det lilla till det stora, från det personliga till en större helhet.

*Agri Ismail
Sara Nazari
Pascal Engman
Ebba Barrett Bandh*

*Klyftor av apelsin, Okunnighet är den sista nåden,
Ska hon ta den*

Copyright © Alice Jonsson, Gustav Samuelson,
Dima Rashid, 2023

Publicerad av: Bookmark Förlag, Stockholm 2023

www.bookmarkforlag.se

Omslagsfoto: © Envato/Kapitilka

Författarfoton: Privat.

1. *Klyftor av apelsin*

ALICE JONSSON

Om du vore att skala min
hud som en apelsin och
sedan dela den i klyftor
skulle du förstå att jag
bara är en andel, en
”brevbärare” skulle jag
kunna kalla det (så att du
förstår) hur jag är en av
min moder men hon likaså
en av sin

Om du vore att krama ur,
smaka och kanske svälja
en klyfta skulle det inte
göra något då jag ändå
vet att det är sommar i
landet men krig utanför

Om du vore att känna
efter smaken på tungan
och kanske till och med ta
en tugga till får jag ta
mina brev, mina ofödda
barn och barnbarn, ett
”med vänliga hälsningar”
icke uttalat bortom huset
och springa ett språng

Om du vore att aldrig
röra apelsinen (då du
kanske är allergisk eller
föredrar ett äpple) ska jag
inte bli bitter för den
ensaken ligger inte i mina
händer

Om du vore min moder,
exakt 30 år äldre än mig
behöver du inte göra
något

Du får inte oroa dig
Du får inte skynda
Du får vara Min ett tag

Jag lovar att stanna så länge
du orkar

ALICE JONSSON är 16 år och bor i Östra Ryd, nära Norrköping.

2. Okunnighet är den sista nåden

GUSTAV SAMUELSON

Mannen stirrade tomt på mig medan jag rabblade upp informationen som stod på min skrivplatta. Rummet vi befann oss i var kliniskt vitt, utan varken fönster eller möbler, förutom ett fåtal obekväma metallstolar som satt fastbultade i golvet. Tydligen skulle avsaknaden av visuell stimulans ha en lugnande effekt på känsliga patienter.

Själv tyckte jag att det liknade en fängelsecell.

Rummets enkla renhet stod i stor kontrast till mannen som satt ihopkrupen i stolen mitt emot mig. Han var klädd i sönderfallande mörka kläder, med ett flagnande tryck som hyllade någon okänd rockgrupp, och hade ett skägg som såg ut som ett grått fågelbo. Enligt informationen jag fått skulle han vara lite över trettio år gammal. Jag hade svårt att tro det.

Jag närmade mig slutet på den långa listan av detaljer kring proceduren och det komplexa legala nätet som omringade det.

”... Bliss & Co. inte är juridiskt ansvariga för välbefinnandet av patienter efter det att proceduren har haft den önskvärda effekten. All data insamlad under proceduren kommer, enligt första kapitel 8 § av Minneslagen (SFS 2030:904), raderas omedelbart efter proceduren.”

Jag avslutade mitt urtråkiga tal i samma monotona tonläge som jag blivit instruerad att hålla och sträckte sedan fram kontraktet och pennan. Mannen rörde sig inte.

”Erik? Du måste skriva under här för att få genomföra proceduren.”

Så fort jag nämnde hans namn hoppade han till, som om han precis vaknat från en mardröm. Han ryckte pappret ur mina händer och undertecknade sitt namn med darrande hand.

En stund senare var han fastkopplad i maskinen. Jag stod bredvid min handledare, som höll på att fylla i informationen i datorn, och såg på mannen på andra sidan envägsglasat.

”Som du kan se här, David, så får vi inte veta vad minnena som patienterna vill förlora faktiskt innehåller. Vi får bara se i vilka delar av hjärnan de är lagrade. Maskinen sköter resten. Eftersom detta är din första dag, så gör jag allt detta åt dig, men från och med imorgon måste du göra det själv.” Han lyfte aldrig blicken från skärmen.

”Okej, nu har jag fyllt i allt.” Han log ett brett leende mot mig. ”Och nu, för mitt nästa trick, ska jag få den här mannens plåga ...” Han pausade dramatiskt, som om han var en trollkonstnär på scen. ”... att försvinna!”

Maskinen blixtrade till och mannen ryckte till. Det såg ut som om varje muskel i hans kropp plötsligt spändes och lika plötsligt slappnade av. Sedan öppnade han ögonen och såg sig omkring. Hans blick var klar och han satt upp rakt. Han såg ut som om han hade föryngrats ett dussin år.

Jag såg på, lika fascinerad som jag hade varit första gången jag hade hört talas om proceduren. Att kunna förstöra minnen, radera ut delar av ens liv som man inte ville ha kvar med ett knapptryck.

Det hela hade börjat med upptäckten av livet efter detta.

För fem år sedan hade en svensk matematiker äntligen besvarat den obesvarbara frågan, frågan som plågat mänskligheten i årtusenden, som hade legat till grund för ett hundratal religioner, kulturer och organisationer:

Vad är det egentligen som händer efter att man dör?

Jag minns vilken lättnad det hade varit att höra det, att man fanns kvar efter att man dog, att man inte bara försvann. Jag var inte ensam i min glädje. Hela världen firade, i det som nu anses vara den största gemensamma högtiden i mänsklighetens historia.

Det varade inte länge.

Två veckor senare avslöjade matematikern hela den fula sanningen: Han hade inte bara upptäckt livet efter detta, utan hade också kommit

fram till exakt vad man behövde göra för att ... klara sig. För att få gå genom pärleporten. Uppnå Nirvana. Vandra till Jannah.

Det var en lång lista.

Alla såg tillbaka på sina liv. Det var inte många som kom fram till att de fortfarande hade en chans. Panik spreds som en löpeld när fler och fler människor insåg vad det de hade ansett vara vardagliga handlingar hade dömt dem till. Masshysteri utbröt, hela länder föll in i anarki. Det började se ut som om en fullständig samhällskollaps stod för dörren.

Sedan kom annonsen. Jag minns fortfarande var jag var första gången det nu legendariska klippet skickades ut av myndigheter runt om i världen, en livlina i en värld nära kollaps.

Ett projekt som jobbats på i decennier hade äntligen haft ett genombrott. En forskargrupp hade knäckt exakt hur minnen lagras och skapat en maskin som kunde spåra och radera dem.

Det var som om hela världen tog ett andetag. Uppfinningen blev snabbt den mest eftertraktade medicinska utrustningen i världen. Forskargruppen grundade bolaget Memories Of The Past och började massproducera maskinerna till varje hörna av världen, under sitt kända slagord: ”Det du inte vet kan inte skada dig”.

Det fanns egentligen inget bevis på att uttraderingen av minne hade någon som helst effekt på ens slutgiltiga öde, men det verkade folk inte bry sig om. Det visade sig att många var mer än nöjda med att helt enkelt leva i lycklig okunnighet.

Mänskligheten glömde sina missdåd, kollapsen upphörde.

Världen återgick till ett sken av normalitet.

Min handledare begav sig mot dörren.

”Då så,” sa han över axeln, ”jag sticker in och ser till att herrn där inne hör allt han behöver för att komma på spår igen. Stäng ner allting så länge, jag är tillbaka snart.” Jag skulle just påminna honom att jag inte var auktoriserad att göra något tills jag var inskriven i systemet, när dörren stängdes bakom honom.

Jag suckade och drog handen genom håret. Var detta något slags test? Men på vad? Om jag kunde följa regler eller instruktioner? De fåtal gånger Anders instruerat mig hade han aldrig bett mig göra något som jag inte var auktoriserad att göra. Jag såg genom envägsglasat hur Anders satte

sig mittemot mannen och började prata med honom. Det förvirrade uttrycket försvann långsamt från mannens ansikte. Jag skakade på huvudet.

Han skulle inte be mig göra något om han inte ville att jag skulle göra det. Kanske ville han testa om jag vet hur datorn fungerar? tänkte jag och satte mig i stolen framför datorn.

Skärmen var täckt med obegripliga linjer och text som troligtvis beskrev detaljerna av den här proceduren. Tack gode gud att jag inte behövde förstå något av detta. Texten kunde lika gärna ha varit på kinesiska.

Det tog mig en stund att hitta den lilla röda utloggningsknappen. När jag tryckte på den hoppade en varning upp på skärmen.

Genom att stänga ner programmet kommer data omedelbart sparas till mapp: MINNESPORTFÖLJ-2030.2035. När informationen är sparad, kommer den inte att gå att ändra på. Är du säker att du vill utföra den här handlingen?

Jag rynkade på pannan. Jag tryckte på *Avbryt* och drog blicken över den förvirrande skärmen igen. Informationen måste enligt lag raderas. Jag måste ha gjort något fel. Jag kunde inte se någon annan knapp jag kunde trycka på.

Vad var den där mappen?

Tanken malde i bakhuvudet medan jag letade. Jag kastade en blick mot envägsglasat. Min handledare pratade fortfarande med mannen, som nu log ett lättat leende. Jag vände mig tillbaka till skärmen och tryckte på utloggningsknappen igen. Samma meddelande hoppade fram. Den här gången drog jag pekaren till *Fortsätt*.

Den obegripliga texten försvann och ersattes omedelbart av en organiserad mapp. Jag stirrade stumt på skärmen.

Erik Talmark – 4 november 2035 17.05

Joanne Allter – 3 november 2035 16.34

Gustaf Herrman – 3 november 2035 12.40

Henrik Toll – 2 november 2035 11.42

...

Jag bläddrade ner, mitt hjärta klapprande högljutt. Tusentals namn,

tusentals minnen. Hur? Varför? Enligt lagen borde allt detta ha raderats från datorn för länge sedan ...

Jag slutade bläddra och stirrade på skärmen. Resten av världen föll bort, resten av namnen – inget mer än suddiga bokstäver på den vita bakgrunden.

David Fredriksson – 16 augusti 2032 12.30

Hjärtat kändes som om det ville hoppa ur bröstkorgen. Med darrande hand drog jag musen tills pekaren vilade på filen märkt med mitt namn. Jag stålsatte mig och tryckte ...

”David?”

Jag hoppade till och stängde blixtnabbt ner mappen. När jag vände mig om i stolen stod min handledare i dörröppningen. Det jovialiska leendet som aldrig förut lämnat hans ansikte syntes nu inte till.

Jag ställde mig raskt upp och försökte desperat komma på en ursäkt, en lögn, något att säga som skulle förklara vad jag precis hade gjort, men innan jag kunde få ut ett ord så slog han ihop händerna och hans leende återkom, bredare än någonsin.

”Ytterligare ett väl utfört jobb!” Han gick fram till skärmen, som nu bara visade en bakgrundsbild av en gullig katt. Jag stirrade på den och tänkte på hemligheten som det harmlösa djuret gömde. ”Vad sägs om att vi avslutar dagen? Det börjar bli dags att gå hem ändå”, sa han och såg ner på sin klocka medan han loggade ut ur datorn.

Jag kunde inte göra något annat än att nicka.

Han klappade mig muntert på axeln och skrattade till. ”Då så, David! Vi ses imorgon, så vi kan skriva in dig i maskinen. Du vet, jag är verkligen glad att du valdes för den här positionen, jag kan inte tänka mig någon som passar bättre för jobbet!”

Han fortsatte att prata medan han ledde ut mig ur rummet. Är det möjligt att han inte såg? Jag studerade så diskret jag kunde Anders ansikte. Hade jag inbillat mig kylan i hans blick? Tankarna for genom mig medan jag gick. Vad innebar det jag hade sett? Hur kom det sig att minnen hade sparats? Visste staten om detta? Varför fanns det en fil märkt med mitt namn?

Vad skulle jag göra?

Timmar senare plågade frågorna mig fortfarande. Jag sträckte mig till bordet bredvid min säng och kollade klockan. 00.56. Jag stönade och la mig ner igen.

Vad skulle jag göra?

Det var frågan som hade hållit mig vaken, som jag inte kunde tvinga bort från mitt huvud. Jag vände mig om i sängen så att jag låg med ansiktet mot väggen. Tankspritt drog jag ett finger längs blomstermönstret på tapeten. Ros, viol, blåklocka, orkidé, ros, viol, blåklocka, orkidé ...

Jag hade precis nått den fjärde blåklockan när jag kom fram till ett beslut.

Jag måste få ut detta till allmänheten. De måste få veta sanningen. Jag visste att det var en risk. Om någon kom på mig skulle jag förlora mitt jobb, kanske bli arresterad. Men jag visste också att det var det enda beslutet jag skulle kunna leva med. I alla fall måste jag radera min egen fil. Jag nickade för mig själv. Även om jag inte klarar av något annat, måste jag se till att mitt namn försvinner från deras register.

Jag vaknade kallsvettig. Jag plockade upp min telefon och gnuggade trött mina ögon. 02.32. Jag såg förvirrat ner på den alldeles för ljusa skärmen. Vad var det som väckte mig?

Plötsligt bröt ett högljutt ljud tystnaden. Jag hoppade till och kastade mig ur sängen, lyssnade intensivt in i den brutna tystnaden i min lägenhet. *Vad var det där?* Ljudet kom igen och den här gången lyckades min halvvakna hjärna koppla ihop vad ljudet var.

En knackning? Men vem skulle knacka på klockan halv tre på morgonen?

Så tyst jag kunde tassade jag ut ur mitt rum, genom det lilla vardagsrummet och fram till den låsta dörren. Jag kollade försiktigt genom titthålet och drog efter andan när jag såg vem som stod på andra sidan.

Sju personer stod utanför. Tre av männen var klädda i grå uniform och bar solglasögon. En av dem pratade tyst i en liten radio medan de andra stod bredvid honom och lyssnade. De andra fyra var klädda i upploppsutrustning och bar på vapen. De stod framför de tre männen och såg ut att sätta ihop någon slags metallcylinder. En murbräcka, insåg jag i ett slag. En av de tre gråklädda tog ett steg mot dörren och knackade

igen. Jag rörde mig inte. Mannen stod stilla och lyssnade en stund. När inget svar kom gjorde han en gest till männen i upploppsutrustning.

Jag backade långsamt ett par steg från dörren. Jag visste att jag borde öppna dörren, borde prata med männen på andra sidan.

Ett splittrande brak ekade genom lägenheten.

Jag sprang.

Jag hade precis nått mitt sovrum när jag hörde hur min dörr gav upp. Jag fumlade frenetiskt med fönstret och hade precis lyckats öppna det när männen rusade in. Desperat kastade jag mig utåt, men en av dem lyckades få tag i mitt ben och drog mig tillbaka. Jag försökte bryta mig loss men han höll ett järngrepp om mitt ben.

En stund senare satt jag på min soffa, med ett blått öga och blåmärken över hela armarna och benen. De hade bundit ihop mina fötter. De tre männen i uniform stod framför mig och pratade i radion.

”Vi har honom. Han försökte fly genom ett fönster.” Jag hörde inte svaret han fick. ”Ja, förstätt. Vad säger vi till grannarna?” Han lyssnade på svaret, nickade och la ifrån sig radion.

”Det var inte smart att försöka fly, David. Det gjorde bara allting så mycket svårare, vi vill verkligen inte skada dig.” Hans ansikte var helt uttryckslöst.

Min röst skakade. ”Varför är ni här?”

Han svarade mig inte.

En omärkt skåpbil väntade mig utanför min lägenhetsbyggnad. Mina händer var hopbundna bakom ryggen på mig, så jag behövde lyftas in i lastutrymmet. Två av de gråklädda följde mig in. Dörren låstes från utsidan.

Under resan försökte jag få förklaring på vad som skulle hända mig, men de svarade inte på mina frågor, utan stirrade bara uttryckslöst på mig. Varför har de på sig solglasögon? Det är ju fortfarande mörkt ute. Jag ville nästan skratta när tanken slog mig. *Du har precis blivit tagen från ditt hem mitt i natten och sitter nu i ett fordon tillsammans med två okända män på väg till vem vet var, och det är det du undrar över?* Jag skakade på huvudet åt hur absurt allt detta var. För tio timmar sedan var min största oro om jag skulle få jobbet jag hade sökt till.

Plötsligt stannade fordonet. Jag lyckades inte hålla balansen och slog huvudet mot metallväggen. Jag släppte lös en serie svordomar och kunde svära på att en av männen log.

”Hur kan den här dagen möjligtvis bli sämre?” mumlade jag för mig själv.

Så fort jag tvingades ut ur fordonet önskade jag att jag inte sagt något. Jag stirrade på de ljusa slagorden över porten medan paniken sköljde genom mig. Jag kände så väl igen orden:

Det du inte vet kan inte skada dig!

En av de gråklädda männen tog tag i min axel och puttade mig mot dörren. Utan att tänka drog jag huvudet snabbt bakåt, så att det träffade honom mitt i ansiktet. Han svor till och släppte mig. Jag kastade mig åt sidan och försökte springa, men jag hade knappt tagit ett steg innan de andra två männen brottade ner mig. Jag skrek och bad och försökte rycka mig loss, men vad jag än gjorde och sa släppte de inte taget. De drog in mig i byggnaden, genom ett kliniskt vitt rum och fram till maskinen som för bara några timmar sedan hade varit mitt arbetsverktyg.

Nu fyllde metallkonstruktionen mig med en djurisk rädsla.

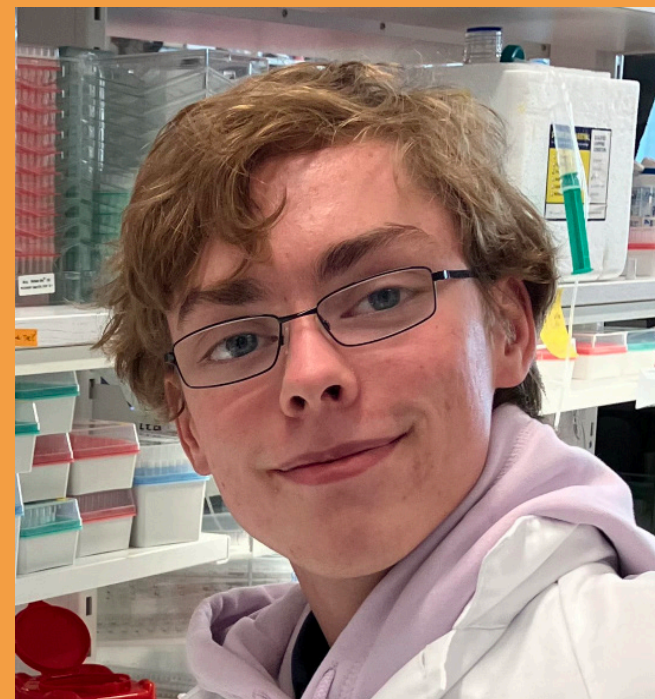
Männen tvingade ner mig i stolen.

Maskinen blixtrade till.

Allt blev mörkt.

Mannen stirrade tomt på mig medan jag rabblade upp informationen som stod på min skrivplatta. Rummet vi befann oss i var kliniskt vitt, utan varken fönster eller möbler, förutom ett fåtal obekväma metallstolar som satt fastbultade i golvet. Tydligen skulle avsaknaden av visuell stimulans ha en lugnande effekt på känsliga patienter.

Själv tyckte jag att det liknade en fängelsecell.

GUSTAV SAMUELSON är 17 år och bor i Förslöv i Skåne.

3. *Ska hon ta den*

DIMA RASHID

han höll fram sin hand
hon stirrade på den
skulle hon ta den och följa med honom iväg?
skulle hon ta den och ge upp precis allting hon någonsin ägt?
skulle hon ta den?

för att ta den – det betyder förlust
det betyder att hur mycket hon än försöker
och drömmer, och hoppas, och tror
så kommer det aldrig att hända
hon kommer aldrig att kunna vara med henne
hon kommer aldrig igen få älska henne

att ta handen
betyder att hon ger upp på att vara med kvinnan
och bestämmer sig för mannen

att ta handen
betyder att hon ger upp på att vara vem hon verkligen är
men ändå så gör hon det för hon har inget val

hon kan inte fylla i något formulär
inte heller finns det något specifikt ordval
hon har helt enkelt inget val
hon måste ta den, och det gör hon

hur tragiskt, hur sorgligt det än må vara
så är det det hon behövde göra
det är hennes realitet
hon skulle aldrig kunna erkänna att hon älskar henne
det är ett brott, ses som kriminalitet
och kvinnan,
hon skulle aldrig sträcka ut sin hand
hon skulle aldrig våga visa deras kärlek
hon skulle aldrig skriva hennes namn i sand

så de tar varsin man om armen
och lever varsin lögn
och låtsas att natten
inte skrämde skiten ur dem

men de vet
hur mycket de än låtsas
så vet de att det är en lögn
en fasad
de bär masker
och låtsas vara på maskerad

mannen
han vet inte
och det kommer han aldrig att göra heller
för vem golar på sig själv?
inte hon i alla fall
hon kan inte riskera det
hennes familj
hennes vänner
allting hon byggt sitt liv på

skulle gå förlorat
hon skulle förlora allt

så de håller sig till
stulna blickar och hemliga brev
ord av kärlek som tappar sin mening,
när man levererar dem i hemlighet
tyvärr, så är detta deras realitet

hon tittar över sin trädgård
som tillhör hennes stora herrgård
hennes barn leker bland blommorna
hennes hundar skäller på murväggarna
på övervåningen ligger alla hennes dyra klänningar
och alla hennes smycken

allting som hon någonsin drömt om
eller i alla fall nästan allting
något fattas, och det kommer det alltid att göra

det är för sent för att försöka,
det är för sent för att rymma,
hennes enda flykt från fängelset hon lever i är ord
på papper
sagor
berättelser
där hon kan skriva om vad hon vill

i hennes texter
finns utomjordingar och drakar och älvor
i hennes texter kan kvinnor älska kvinnor
i hennes texter, är hon fri

så hon hoppas
och bönar
och tror

och vill
hon vill att de hittar hennes texter
hon vill att de tror på hennes texter

hon vill att hennes texter ska hjälpa dem

om bara en person
bestämde sig för att släppa masken
så skulle hon vara nöjd
om bara en person
vågade älska den de ville
så kanske hon inte skulle känna sig så sorgsen?
så tom
så besviken
så ensam
så ödslig

hon stänger boken och lägger den åt sidan
ler mot sin dotter,
och tar sig upp för trappan
mot sitt rum
letar under sängen
drar ut lådan
skär sig om handleden
och skrattar

nu
nu så kan hon äntligen vara fri
nu ... nu så är maskeraden över

samtidigt som hennes puls saktar ner
slår vinden upp hennes bok
just på den sidan som hon markerade
hennes bokmärke flyger iväg
där på sidan
längst ner

i vänstra hörnet
gömt bland en massa berättelser
en massa ord
en massa bokstäver
”Om Gud hatar sann kärlek, vem skapade då mig?”

DIMA RASHID är 17 år och bor i Alby, Botkyrka utanför Stockholm.

Bookmarks skrivtävling arrangerades för första gången 2022. Den riktar sig till ungdomar i gymnasiet och verkar för att uppmuntra unga till skrivande och läsande samt till att ge en inblick i förlagsvärlden.

Mer information om skrivtävlingen hittar du på
www.bookmarkforlag.se